

ПОНЯТТЯ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ

НАКОНЕЧНИЙ Андрій Олегович - аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ

ORCID ID: <https://0009-0006-7168-6179>

УДК 343.14

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2024.4.38>

Актуальність теми статті зумовлена тим, що з огляду на збільшення фізиків використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги не за цільовим призначенням зумовлює необхідність подальших наукових досліджень складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 КК, і практики застосування цієї норми. Відповідно, метою статті є розкриття поняття незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Констатовано дискусійність підходів стосовно доцільності встановлення кримінальної відповідальності за використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Розкрито зміст кожного з цих підходів та проаналізовано основні аргументи, які наводяться вченими на їх підтримку.

Встановлено, що визначення поняття незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги в цілому має ґрунтуватися на формулюванні об'єктивної сторони цього складу злочину в Особливій частині КК. Доведено, що з позиції законодавця, визначальними при формулюванні поняття цього кримінального правопорушення є його предмет, способи та мета вчинення діяння.

Із урахуванням положень законодавства та доктринальних підходів розкрито предмет цього кримінального правопорушення,

а також вказано на необхідність урахування його об'єктивної сторони. Звернено увагу на дискусійність питання стосовно суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 КК, і на основі проведено аналізу теоретичних позицій і судової практики обґрунтовано авторський підхід з цього питання. Досліджено суб'єктивну сторону зазначеного кримінального правопорушення, яку характеризують такі обов'язкові елементи як пряий умисел та мета – отримання прибутку.

За результатами дослідження додатково обґрунтовано доцільність криміналізації діяння, передбаченого статтею 201-2 КК, і наведено авторське визначення поняття «незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги».

Ключові слова: гуманітарна допомога, благодійні пожертви, безоплатна допомога, кримінальне правопорушення, кримінальне провадження.

Постановка проблеми

Законом України від 24.03.2022 р. № 2155-IX Кримінальний кодекс України (далі – КК) було доповнено статтею 201-2, яка встановила кримінальну відповідальність за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги [1]. На обґрунтування необхідності внесення цих доповнень у Пояснювальній записці до проекту Закону Укра-

їни «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України щодо нецільового використання гуманітарної допомоги під час дії воєнного стану» від 13.03.2022 р. № 37д9/1-2022/55151 вказувалося, що Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період воєнного стану» спрощено процедуру визнання соціально значущих товарів гуманітарною допомогою, перелік яких затверджений Кабінетом Міністрів України, без прийняття відповідних рішень про визнання їх гуманітарною допомогою. Наразі виявляються чисельні випадки використання товарів гуманітарної допомоги з метою отримання прибутку. У зв'язку з цим метою вказаного проекту Закону було встановлення кримінальної відповідальності за нецільове використання гуманітарної допомоги під час дії воєнного стану [2].

Гуманітарна допомога, благодійна пожертва та безоплатна допомога в порядку, визначених вказаними Законами, надається не лише в умовах воєнного стану, але й у мирний час, однак під час дії воєнного стану її надання набуло більш масштабного значення. З урахуванням збільшення обсягів допомоги, яка надається Україні від національних та міжнародних організацій на безоплатній основі, відповідно, збільшився і ризик використання такої допомоги не за її цільовим призначенням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Зважаючи на відносну новизну складу кримінального правопорушення, передбаченого статті 201-2 КК, до дослідження теоретико-правових аспектів визначення його структури і застосування цієї норми у практичній площині звертаються А. В. Айдинян, О. С. Бондаренко, О. М. Бондарук, В. І. Гришко, О. О. Дудоров, Д. В. Каменський, В. М. Киричко, А. В. Коломійчук, З. В. Красько, О. В. Лісовська, О. К. Марін, Р. О. Мовчан, А. О. Радзівіло, В. О. Савчук, С. І. Спільник, М. І. Хавронюк, А. О. Шаповалова, О. В. Швидка, В. М. Шевців, А. В. Шевчук, І. М. Ясінь, А. М. Яценко та

інші вітчизняні науковці. Водночас, проблеми правового визначення поняття незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги хоча й було предметом наукового дослідження, однак з огляду на відсутність єдиного підходу до доцільності внесених до КК змін і відсутність сталої судової практики, зумовлюють актуальність цього питання.

Метою статті є розкриття поняття незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Виклад основного матеріалу

Встановлюючи кримінальну відповідальність за використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, законодавець відніс це діяння до числа кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Однак, не всі вчені поділяють позицію законодавця як у частині доцільності встановлення кримінальної відповідальності вчинення зазначеного діяння, так і в частині його включення до розділу VII Особливої частини КК «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності».

Так, одна група вказує на обґрунтованість законодавчого підходу до виокремлення зазначеного кримінального правопорушення в окремій статті КК. Відстоюючи таку позицію, В. М. Киричко зазначає, що стаття 201-2 КК не охоплює собою розкрадань чужого майна, а тому й не існує взагалі проблем конкуренції цієї статті із статтями про кримінальні правопорушення проти власності чи колізії цих норм [3, с. 175]. На доцільності такої законодавчої ініціативи наголошують В. І. Гришко та З. В. Красько, які загалом підтримують думку про те, що криміналізація діяння, є очевидно доречним, оскільки стає запобіжним засобом [4, с. 327].

І, навпаки, друга група вчених відзначає недоцільність нормативного встановлення кримінальної відповідальності за використання з метою отримання прибутку гумані-

тарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Так, О. О. Дудоров і Р. О. Мовчан стверджують, що доповнення КК статтею 201-2 є черговим проявом невиправданої казуїстичності кримінального закону, та вважають за необхідне виключити з КК зазначену кримінально-правову заборону як непотрібний прояв надмірної (надлишкової) криміналізації [5, с. 111]. Таку позицію підтримують О. К. Марін та О. В. Швидка, які схиляються до думки, що вказана стаття має бути виключена з чинного КК, оскільки використання гуманітарної допомоги з метою отримання прибутку могло б повністю охоплюватися наявною системою кримінальних правопорушень, не створюючи при цьому штучної конкуренції норм [6, с. 218; 7, с. 336]. В якості ще одного аргументу на користь виключення з КК статті 201-2 є її включення законодавцем до розділу VII Особливої частини цього Кодексу. Так, О. О. Дудоров, Д. В. Каменський і Р. О. Мовчан визначають безпідставне розміщення відповідної кримінально-правової заборони в розділі VII Особливої частини КК «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності» [5, с. 105-106; 8, с. 79].

Дещо з інших позицій оцінку складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 КК, надають О. С. Бондаренко та В. О. Савчук, які висловлюють припущення відносно доцільності віднесення цього злочину до числа корупційних кримінальних правопорушень, пояснюючи таку позицію тим, що метою такого діяння, так само, як і метою корупційних кримінальних правопорушень, є незаконне збагачення [9, с. 360]. Водночас, слід зауважити, що кримінальні правопорушення щодо незаконного використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги вчинялися і до внесення відповідних доповнень до КК, але такі дії кваліфікувалися за статтями 190, 191, 192, 193, 206-2, 366 цього Кодексу. Для прикладу можна навести вирок Костопільського районного суду Рівненської області від 30.09.2013 р. у справі № 564/2492/13-к та Печерського районного суду м. Києва від 23.06.2016 р. у справі № 757/18590/16-к [10; 11]. Проте, за-

значені статті не повною мірою охоплювали елементи складу досліджуваного кримінального правопорушення та викликали дискусії щодо застосування конкретної норми права.

Водночас, навіть прихильники позиції про недоцільність нормативного встановлення кримінальної відповідальності за використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги відзначають низку позитивних моментів криміналізації цього діяння. Зокрема, будучи прихильницею «псевдокриміналізації» кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 КК, І. М. Ясін визначає позитивні наслідки криміналізації цієї статті, до яких відносить: посилення правової охорони порядку використання цільової адресної безоплатної допомоги; існування ефективного правового методу запобігання і протидії не законного використання такої допомоги; запобігання особистому збагаченню службових осіб [12, с. 647-648]. Це свідчить про обґрунтованість законодавчого підходу до встановлення кримінальної відповідальності за використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги і закріплення відповідного діяння в окремій статті КК.

Звертаючись до визначення поняття незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, потрібно зазначити, що в цілому його дефініція має ґрунтуватися на формулюванні цього складу злочину в Особливій частині КК. Так, відповідно до частини 1 статті 201-2 КК, законодавець цим діянням охоплює продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі [13]. Таким чином, з позиції законодавця, визначальними при формулюванні поняття цього кримінального правопорушення є його предмет, способи та мета вчинення діяння.

Надаючи тлумачення предмету цього кримінального правопорушення, законодавець у примітці до статті 201-2 КК за-

кріплює, що під гуманітарною допомогою, благодійними пожертвами та безоплатною допомогою слід розуміти поняття, визначені Законами України «Про гуманітарну допомогу» і «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [13]. Зокрема, стаття 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» від 22.10.1999 р. № 1192-XIV надає визначення термінів «безоплатна допомога» та «гуманітарна допомога» [14], а стаття 6 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI містить дефініцію поняття «благодійна жертва» [15].

Предмет досліджуваного кримінального правопорушення викликає досить багато дискусій серед науковців і практичних працівників. За будь-яких умов, предмет цього кримінального правопорушення є товари (предмети) гуманітарної допомоги, благодійні жертви, безоплатна допомога. А. В. Айдинян додатково називає ще й «таке майно» [16, с. 272]. При цьому потрібно враховувати, що доки предмет у встановленому порядку не визнаний гуманітарною допомогою, він не є предметом цього правопорушення, про що правильно зазначає О. В. Лісовська [17, с. 58]. З такою позицією потрібно погодитися, адже кримінальна відповідальність за статтею 201-2 КК не може наставати за використання з метою отримання прибутку будь-яких інших предметів, ніж гуманітарна допомога, благодійні жертви та безоплатна допомога.

З об'єктивної сторони діяння, передбачене статтею 201-2 КК, може бути вчинене лише у формі дії, з огляду на що більшість науковців вказує на можливість прояву злочинної поведінки шляхом вчинення активних дій [18, с. 328-329; 19, с. 78]. Переважна більшість учених є одностайною у своїй позиції щодо елементів об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення, зазначаючи, що ними є: продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги; використання благодійних жертв, безоплатної допомоги; укладання інших правочинів щодо розпорядження означеним майном (гуманітарної допомоги) [9, с. 153; 3, с. 361; 19, с. 78].

Правильного висновку дійшла А. В. Айдинян, яка стверджує, що в даному разі слід звернути увагу на вжиті законодавцем у частині 1 статті 201-2 КК словосполучення «продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги» та «використання благодійних жертв, безоплатної допомоги». Звісно, «продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги» не охоплює собою виконання робіт чи надання послуг. Натомість, такий висновок не слід поширювати на «використання безоплатної допомоги» як різновиду гуманітарної допомоги, яка може надаватись, зокрема, у вигляді виконання робіт і надання послуг. І в даному разі пряма вказівка в законі на безоплатну допомогу не видається зайвою [16, с. 269].

Дискусійним у доктрині кримінального права є питання стосовно суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 КК.

Виходячи зі змісту даної статті, а також враховуючи її бланкетний характер, А. В. Коломійчук вказує, що суб'єктами мали б бути: донори гуманітарної допомоги; отримувачі гуманітарної допомоги; благодійні організації, інші благодійники та бенефіціари [20, с. 166]. А. О. Радзівіло наголошує, що суб'єктами цього правопорушення виступають будь-які особи, які задіяні у ланцюгу постачання, зберігання, перевезення та, навіть, розподілу чи фактичної передачі гуманітарної допомоги [21, с. 81].

Натомість, В. О. Фурман стверджує, що суб'єктом злочину за статтею 201-2 КК не може бути набувач допомоги, оскільки такі особи є кінцевими «споживачами» та на власний розсуд розпоряджаються вже отриманою допомогою. Також не можуть бути такими особами і донори, оскільки лише вони вирішують як, коли і на яких умовах надавати гуманітарну допомогу. На думку автора, саме отримувачі гуманітарної допомоги можуть бути суб'єктом зазначеного злочину, однак відповідно до Закону України від 22.10.1999 р. № 1192-XIV ними є лише юридичні особи [22]. Такої ж позиції дотримується С. І. Спільник, який вказує на потребу у визначенні суб'єктом досліджуваного суспільно небезпечного діяння юридичних осіб, до яких можна застосовувати

відповідні заходи кримінально-правового характеру, передбачені статтею 96-6 КК [23, с. 27].

А. О. Шаповалова визначає суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 КК, як фізичну осудну особу, яка досягла віку кримінальної відповідальності (шістнадцять років) і яка займається волонтерством – наданням безоплатної та гуманітарної допомоги. Вказує, що визначальною ознакою під час встановлення суб'єкта має бути той факт, чи особа надає таку допомогу або отримує її [24, с. 229]. Однак, з таким твердженням важко погодитися, адже відповідно до частини 1 статті 7 Закону України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 р. № 3236-VI, волонтером є фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги [25].

З огляду на судову практику, також можна зробити висновок, що не всі особи, притягнуті до кримінальної відповідальності за статтею 201-2 КК, є волонтерами. Так, відповідно до вироків Дніпровського районного суду м. Києва від 24.04.2024 р. у справі № 755/11140/23 та Корольовського районного суду м. Житомира від 30.08.2024 р. у справі № 296/4755/24, засуджені не займалися волонтерською діяльністю, разом з тим були притягнуті до кримінальної відповідальності за статтею 201-2 КК [26; 27].

На нашу думку, з аналізу статті 201-2 КК можна дійти висновку, що суб'єкт цього кримінального правопорушення може бути як загальним (частини 1-3), так і спеціальним (частини 2, 3). Крім того, слід звернути увагу, що санкції частин 2, 3 ст. 201-2 цього Кодексу передбачають додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. З дослідження судової практики вбачається, що суди застосовують покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю у визначених законом випадках (вирок Первомайського міськрайонного суду Миколаївської області від 18.05.2023 р. у справі № 484/2348/23) [28].

Суб'єктивну сторону зазначеного кримінального правопорушення характеризу-

ють прямий умисел та мета – отримання прибутку.

Якщо умисел особи охоплювався метою отримання прибутку та заподіяння шкоди на суму, яка відповідає значному розміру, однак з певних причин, особа не змогла реалізувати ці товари на відповідну суму (наприклад, було використано частину товарів і викрито незаконну діяльність працівниками правоохоронних органів), ці діяння мають кваліфікуватися за статтею 201-2 КК з посиланням на статтю 15 цього Кодексу. Стосовно зазначення, що діяння при недостатності суми збитків може кваліфікуватися за статтею 190 КК, то варто не погодитися, адже обов'язковими елементами об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 190 КК, є введення в оману або зловживання довірою, які в даному випадку навряд чи матимуть місце.

Про наявність обов'язкової мети зазначають О. С. Бондаренко та В. О. Савчук [9, с. 361]. Поділяючи таку позицію, В. М. Киричко звертає увагу, що в ст. 201-2 КК мета отримання прибутку у складі кримінального правопорушення характеризує суб'єктивну сторону дій фізичної особи, однак за своїм змістом означає отримання прибутку суб'єктом господарювання [3, с. 166]. Показовим у цьому сенсі є висловлювання В. О. Фурмана про проблематичність кримінально-правової оцінки розтрати гуманітарної допомоги, вчинюваної у період воєнного стану «без відповідної мети збагачення чи отримання прибутку» [22].

На нашу думку, як наявність мети – одержання прибутку, так і заподіяна кримінальним правопорушенням шкода у значному розмірі є обов'язковими елементами складу зазначеного кримінального правопорушення, що прямо передбачені частиною 1 статті 201-2 КК. У випадку, якщо відсутній хоча б один з елементів складу кримінального правопорушення, то підстави для кваліфікації дій особи за цієї статтею відсутні.

На практиці особи не завжди використовують гуманітарну допомогу, благодійні пожертви чи безоплатну допомогу на власну користь, іноді бувають випадки їх використання на користь третіх осіб, зокрема юри-

дичних. З огляду на це слушною є думка про необхідність доповнити положення статті 96-3 КК вказівкою на статтю 201-2 цього Кодексу у випадку, якщо мало місце обернення товарів чи предметів гуманітарної допомоги на користь юридичної особи [24, с. 228].

Висновки

Викладене дозволяє дійти висновку про доцільність встановлення законодавцем кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги шляхом доповнення КК статтею 201-2, яка містить відповідний склад кримінального правопорушення. Проведене дослідження свідчить, що незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги являє собою діяння у формі дії з умисного продажу товарів (предметів), які становлять гуманітарну допомогу, або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги чи укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, вчинене фізичною осудною особою, яка досягла віку кримінальної відповідальності, у значному розмірі та з метою отримання прибутку. Незважаючи на дискусії щодо складу цього кримінального правопорушення, його предметом є товари (предмети), які становлять гуманітарну допомогу, благодійні пожертви, безоплатна допомога, які мають такий статус, оскільки поза його відсутністю незаконні дії з такими товарами (предметами) не будуть мати наслідком притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності за статтею 201-2 КК. Поняття значного розміру міститься у примітці до статті 201-2, а частини 2, 3 цієї статті визначають кваліфікуючі ознаки складу кримінального правопорушення.

Література

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги: Закон України від 24.03.2022 р. № 2155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20>.

2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України щодо нецільового використання гуманітарної допомоги під час дії воєнного стану» від 13.03.2022 р. № 37д9/1-2022/55151. URL: [blob:https://itd.rada.gov.ua/d192e850-a998-4d8f-a4ff-b32627bb44f2](https://itd.rada.gov.ua/d192e850-a998-4d8f-a4ff-b32627bb44f2).

3. Киричко В. М. Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201-2 КК): проблеми системного тлумачення та практичного застосування і шляхи їх вирішення. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2023. № 1 (19). С. 150-181.

4. Гришко В. І., Красько З. В. Делікти, здійснені в межах волонтерської діяльності та гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 12. С. 324-329. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/270732/266181>.

5. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Кримінально-правова заборона щодо незаконного використання гуманітарної допомоги: сумнівна законодавча новела. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2022. Вип. 2 (98). С. 99-108.

6. Марін О. К. Проблеми кримінально-правової оцінки незаконного використання гуманітарної допомоги за КК України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 334-338.

7. Швидка О. В. Аналіз складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 Кримінального кодексу України. *Нове українське право*. 2023. Вип. 3. С. 213-219.

8. Каменський Д. В. Відповідальність за розкрадання гуманітарної допомоги: новела вітчизняного кримінального закону під час війни. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2022. № 3 (21). С. 70-82.

9. Бондаренко О. С., Савчук В. О. Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги: аналіз законодавчої новели. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 359-362.

10. Вирок Костопільського районного суду Рівненської області від 30.09.2013 р. у справі № 564/2492/13-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/34038618>.

11. Вирок Печерського районного суду м. Києва від 23.06.2016 р. у справі № 757/18590/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/57822614>.

12. Ясінь І. М. Кримінально-правовий потенціал криміналізації незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. *Аналітично-порівняльне правознавство* 2024. № 2. С. 644-648. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/303722/295755>.

13. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

14. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22.10.1999 р. № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14>.

15. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.

16. Айдинян А. В. Деякі особливості юридичної конструкції кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 Кримінального кодексу України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. С. 268-273. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267664/263510>.

17. Лісовська О. В. Відмінності складу злочину, передбаченого ст. 201-2 Кримінального кодексу України від суміжних складів злочину. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Серія «Право». Вип. 80. Ч. 2. С. 56-60.

18. Борисенко Т.В. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 Кримінального кодексу України. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 17 березня 2023 року). Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 328-330.

19. Абакумова Ю. В., Медяник О. Г. Проблеми кваліфікації кримінального правопорушення «незаконне використання з

метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги». *Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches: International scientific conference's proceedings (Wloclawek, the Republic of Poland, May 29-30, 2023)*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. P. 77-80.

20. Коломійчук А. В. Проблеми правозастосування статті 201-2 Кримінального кодексу України. *Молодий вчений*. 2023. № 10 (122). С. 164-167.

21. Радзівіло А. О. До проблеми кримінально-правової характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. *Держава та регіони*. Серія «Право». 2024. № 3 (85). С. 79-84.

22. Фурман В. О. Відповідальність за нецільове використання гуманітарної допомоги: що передбачено новим Законом. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/210328_vdpovdalnst-za-netslove-vikoristannya-gumantarno-dopomogi-shcho-peredbachenovim-zakonom.

23. Спільник С. І. Особливості кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 22-29.

24. Шаповалова А. О. Кримінальна відповідальність за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. *Юридичний бюлетень*. 2022. Вип. 26. С. 223-230.

25. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.

26. Вирок Дніпровського районного суду м. Києва від 24.04.2024 р. у справі № 755/11140/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119296638>.

27. Вирок Корольовського районного суду м. Житомира від 30.08.2024 р. у справі № 296/4755/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121285612>.

28. Вирок Первомайського міськрайонного суду Миколаївської області від 18.05.2023 р. у справі № 484/2348/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110927016>.

SUMMARY

The relevance of the article is due to the fact that given the increasing risks of misuse of humanitarian aid, charitable donations or free-of-charge assistance, there is a need for further scientific research into the elements of the criminal offense under Article 201-2 of the CC and the practice of application of this provision. Accordingly, the purpose of the article is to elaborate on the concept of illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free-of-charge assistance for profit.

The author notes that there are controversial approaches to the expediency of criminalizing the use of humanitarian aid, charitable donations or free-of-charge assistance for profit. The author reveals the content of each of these approaches and analyzes the main arguments provided by scholars in support of them.

The author establishes that the definition of the concept of illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free aid for profit should be based on the wording of the objective side of this crime in the Special Part of the CC. It is proved that from the legislator's point of view, the subject

matter, methods and purpose of the act are decisive in formulating the concept of this criminal offense.

Taking into account the provisions of legislation and doctrinal approaches, the author reveals the subject matter of this criminal offense and points out the need to take into account its objective side. Attention is drawn to the controversial issue of the subject of the criminal offense under Article 201-2 of the CC, and based on the analysis of theoretical positions and case law, the author's approach to this issue is substantiated. The author examines the subjective side of this criminal offense, which is characterized by such mandatory elements as direct intent and the purpose of making a profit.

Based on the results of the study, the author additionally substantiates the expediency of criminalization of the act provided for in Article 201-2 of the CC and provides the author's definition of the concept of «illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free assistance for profit».

Key words: humanitarian aid, charitable donations, free aid, criminal offense, criminal proceedings.